

El carter sempre truca dues vegades

L'edició de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer* arriba a la fi amb la publicació de les cartes dels darrers anys de la vida de l'escriptor. Però la gran quantitat de cartes trobades recentment ha obligat Editorial Barcino a prosseguir l'obra.

L'*Epistolari de Jacint Verdaguer* de la "Biblioteca Verdaguèria", d'Editorial Barcino, iniciat l'any 1959 per Josep Maria de Casacuberta i continuat en col·laboració amb Joan Torrent i Fàbregas a partir del segon volum, ha arribat a la seva fi. N'acaba d'aparèixer el darrer volum i Joan Torrent i Fàbregas signa l'edició al costat del seu mestre desaparegut, Josep Maria de Casacuberta.

És el volum número onze i aplega 103 cartes escrites o rebudes per Verdaguer als darrers anys de la seva vida, entre el 1899 i el 1902. El volum es completa amb 43 cartes més, d'anys anteriors, que van ser descobertes amb posterioritat al seu torn de publicació. En total, doncs, 146 cartes, més de la meitat de les quals, 88 exactament, són inèdites. Destaca, respecte als volums anteriors, l'extensió d'algunes notes. L'última nota de l'última carta fa sis pàgines de lletra menuda.

La finalització de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer*, a cura de Casacuberta i Torrent i Fàbregas —més de 1.500 cartes— hauria de constituir una notícia, però, afortunadament, no ho és pas.

La veu privada del poeta no calla. La veu privada del poeta és una deu que no para de rajar, avui des d'un arxiu o una biblioteca, demà des de la intimitat d'un col·leccionista particular. La gran quantitat de cartes descobertes aquests darrers anys obligaran a afegir nous volums a l'*Epistolari*, de forma que el que toca a la fi no és l'*Epistolari* de la Barcino, sinó l'edició de les cartes en la forma feta fins ara, en ordre cronològic. A més hi entrarà un nou filòleg que treballarà sota la direcció d'un verdaguèria eximi, el doctor Amadeu J. Soberanas, director editorial de Barcino.

Les notes preliminars no ho diuen, però sí que ho fan, sense posar-hi cap èmfasi, les anotacions a peu de pàgina. Algunes

Jacint Verdaguer amb Jaume Collell. L'*Epistolari* es continua engruixint.

de les anotacions remetent a cartes que tenen prevista la publicació en els volums XII i XIII. Dos volums, doncs, no sols previstos, sinó també planificats.

I més se'n podran fer. Fa pocs anys, els hereus de Narcís Verdaguer, cosí del poeta, van fer pública l'existència de més de 700 certes inèdites, la majoria d'elles rebudes per l'escriptor. Pertanyen ara a Josep Verdaguer i Panadès. Però amb una freqüència molt gran, se'n poden llegir habitualment altres d'inèdites en publicacions diverses. Dos exemples recents.

El darrer *Anuari Verdaguer* (Eumo, Vic) aparegut, el corresponent a l'any 1991, n'inclou set, sis d'elles escrites per Verdaguer, presentades per Carmina i Vicenç Armendares i Pacreu.

El darrer número de la revista *Ausa* del Patronat d'Estudis Osonencs en publica vint, una de les quals forma part del fons Verdaguer i Panadès. Han estat descobertes aquests darrers anys per Narcís

Garolera, autor de la primera tesi doctoral sobre Jacint Verdaguer i autor de la "Biblioteca Verdaguèria" de la Barcino. La seva edició d'*Excursions i viatges*, enllestida l'any 1991, hi ocupa, com se sap, tres volums.

La majoria de les vint cartes estan en mans de col·leccionistes particulars, però n'hi ha dues de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i dues més d'adreçades a Frederic Soler, que es conserven a l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona.

Garolera les presenta i anota seguint el model de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer*. D'aquesta forma, facilita material nou, ja anotat, als filòlegs que s'ocuparan dels volums posteriors. Una mostra de generositat intel·lectual de la qual la Fundació Jaume I, propietària d'Editorial Barcino, prendrà bona nota. Gràcies a Garolera i a altres aportacions desinteressades, l'*Epistolari Verdaguer* s'enriqueix considerablement.

Lluís Bonada